

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

№149 січень
2018

Директор видання:
Маргарита Юрченко

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх
04053, Україна, Київ
тел. (44) 486 2878
факс (44)486 2812

АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

АМУ: хроніка, події, коментарі

Досвід Польщі, Норвегії та України у сфері підвищення енергоефективності міського господарства

25-26 січня у Києві відбулася конференція, організована Асоціацією міст України спільно з Асоціацією міст Польщі, Норвезькою асоціацією місцевих та регіональних влад і Асоціацією «Енергоефективні міста України».

стор. 3

ПУЛЬС РЕФОРМ

Дії Асоціації міст України у бюджетному процесі

стор. 15

Життя українських міст

Київ, Харків, Хмельницький, Суми, Дрогобич, Тернопіль, Кам'янець-Подільський, Високівська ОТГ

стор. 11

Консультації спеціалістів

Роз'яснює Центр аналізу та розробки законодавства: питання роботи старост

стор. 18

Міське самоврядування за кордоном

Досвід європейських міст
Осло (Норвегія), Ігналіна (Литва), Бохум (Німеччина)

стор. 19

Актуальна тема

Як живуть громади після об'єднання
Голова Тячівської ОТГ Іван Ковач: «Ремонт доріг і вулиць, теплосація закладів освіти та штучне футбольне поле – наші пріоритети на 2018 рік»

стор. 22

www.auc.org.ua

Видання здійснене в рамках Проекту USAID ПУЛЬС, який Асоціація міст України впроваджує за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку. Впровадження проекту стало можливим завдяки підтримці американського народу, здійсненій через Агентство США з міжнародного розвитку. Зміст не обов'язково відображає думку USAID або Уряду США.

ДОСВІД ПОЛЬЩІ, НОРВЕГІЇ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

25-26 січня у Києві відбулася конференція, організована Асоціацією міст України спільно з Асоціацією міст Польщі, Норвезькою асоціацією місцевих та регіональних влад і Асоціацією «Енергоефективні міста України».

Цей захід зібрав 170 учасників – міських голів та представників органів місцевого самоврядування з українських, польських та норвезьких міст, експертів організацій, що працюють у сфері енергоефективності, представників центральних органів влади.

Мета конференції – представлення результатів Проекту «Польсько-норвезька допомога для підвищення енергоефективності в Україні», який реалізовувався протягом 2017 року.

Відкрив конференцію Виконавчий директор Асоціації міст України **Олександр Слобожан**. Він привітав учасників та запросив до слова Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки

Польща в Україні **Яна Пекло**. Пан Посол відзначив, що галузь енергоефективності нині динамічно розвивається і міста з різних країн можуть співпрацювати у цьому напрямі за підтримки асоціації місцевого самоврядування, навчатися одне у одного, обмінюватися досвідом. Він також висловив задоволення тим, що Польща є активним учасником цього процесу та сподівання, що ця конференція буде корисна для всіх учасників.

Фредрік Артур, заступник голови місії Посольства Норвегії в Україні, відзначив, що конференція є відображенням тісних стосунків трьох країн, співпраці у вирішенні проблем у сфері енергоефективності. Адже цей напрям є чинником економії ресурсів. «Чим кращий рівень енергоефективності, тим ми більш успішними ми є, тим комфортнішими є дитячі садки, лікарні, школи інші соціальні заклади. Енергоефективність – це шлях переведення реформ з політичної у практичну площину», - сказав дипломат.

Голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України **Сергій Савчук** наголосив, що дуже знаково, що конференція відбувається на початку року, адже підсумки 2017 вже підбито, і настав час виконувати нові завдання.

Анджей Поравський, Виконавчий директор Асоціації міст Польщі, наголосив на важливості участі у програмі «Досвід Польщі, Норвегії та України у сфері підвищення енергоефективності міського господарства» міст-партнерів з Польщі та України, які мали можливість вивчати як передовий норвезький досвід, так і вчитися одне у одного. «Польські міста та гміни висловлюють велику зацікавленість щодо співпраці з українськими містами і завдання наших асоціацій сприяти

цьому партнерству», - сказав він та наголосив, що успіх реформи з децентралізації для України є дуже важливим для її подальшого розвитку як демократичної енергоне залежної держави.

Крістіан Ларсен, радник Офісу міжнародних проектів Норвезької Асоціації місцевих та регіональних влад, сказав, що Норвегія у цьому проекті надавала експертну підтримку та проводила навчальні тури для представників місцевого самоврядування України з метою надихнути українські міста на зміни у сфері енергоефективності. Цікаво буде побачити втілені в життя результати проекту. Норвезькі експерти готові й надалі надавати консультаційну підтримку щодо реалізації енергоефективних заходів.

Директор департаменту програм допомоги Міністерства інвестицій та розвитку Польщі **Пшемислав Дервих** наголосив, що Польща та Норвегія є партнерами у справі запровадження енергоефективності на муніципальному рівні. Тепер це партнерство стає тристороннім і допомагає українським містам. Перші результати цієї допомоги покаже сьогоднішня конференція.

Сергій Соломаха, Миргородський міський голова, член Правління АМУ, Віце-президент Асоціації «Енергоефективні міста України» (АЕ-ЕМУ), подякував асоціаціям місцевого самоврядування Польщі та Норвегії за плідну співпрацю. Міський голова висловив переконання, що конференція сприятиме подальшому обміну досвідом та реалізації енергоефективних проектів в українських містах.

Олександр Слобжан, Виконавчий директор АМУ, представляючи робочу програму засідання, наголосив, що конференція є підсумковою в рамках Проекту «Польсько-норвезька допомога для підвищення енергоефективності в Україні», і в ході засідання «з перших вуст» буде презентований досвід міст-учасників Проекту – Тернополя, Житомира, Вінниці, Коростеня, Білої Церкви. Він висловив впевненість, що цей досвід буде корисним й іншим містам, представники яких беруть участь у заході. Отже, таким чином буде забезпечена синергія зусиль щодо реалізації енергоефективних ініціатив в Україні.

Перший тематичний блок конференції був присвячений обговоренню державної політики у сфері енергоефективності України, Польщі та Норвегії, презентації політичного курсу України та правових рішень в сфері енергоефективності на центральному рівні. У цій частині заходу перед учасниками виступили:

Сергій Савчук, Голова Державного агентства з енергоефективності та енергозбе-

реження України, з презентацією «Розвиток сфери енергоефективності в Україні: законодавство та інші державні ініціативи». Він закликав органи місцевого самоврядування активно впроваджувати проекти з утеплення житлових та бюджетних будівель, встановлення твердопаливних котелень, біоТЕЦ та інших об'єктів «чистої» енергетики, адже це вигідна інвестиція для кожного міста чи села. Завдяки успішній реалізації фінансової децентралізації місцеві бюджети постійно збільшуються, зростають і залишки на казначейських рахунках органів місцевого самоврядування. Частину цих коштів може бути використано, наприклад, на фінансування місцевих програм здешевлення «теплих кредитів».

Ірина Запатріна, професор, Голова правління Українського центру сприяння розвитку ППП, з презентацією «Правове регулювання реалізації проектів у сфері енергоефективності на умовах державно-приватного партнерства».

Анна Яскула, Виконавчий директор Мережі енергоефективних міст Польщі з презентацією «Державна політика Польщі у сфері енергоефективності».

Альона Бабак, заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства, яка у виступі на тему «Законодавче забезпечення впровадження енергоефективних заходів в муніципальному секторі» наголосила на тому, що законодавчу роботу у сфері енергоефективності та ЖКГ не можна вести без підтримки місцевого самоврядування. Народний депутат зазначила, що сьогодні інвестування у енергоефективність

житлового сектору є найбільшою перевагою місцевої влади, адже 32 відсотки енергоресурсів України споживається у житловому фонді. Програми енергоефективності, що реалізуються на засадах співфінансування за участі мешканців, є дуже важливими для міст. Ще одним вагомим напрямком є відкриття центрів енергоефективності, які надають технічну і правову допомогу у реалізації проектів. Також А.Бабак підкреслила, що спільно з АМУ вдалося збільшити фінансування програм енергоефективності у Державному бюджеті на 2018 рік, так з літа цього року має запрацювати Державний фонд енергоефективності. Нині триває робота з підготовки підзаконних актів.

Маріус Кошнес, науковий співробітник Норвезького університету природничих та технічних наук, м. Тронгейм, Норвегія, який презентував досвід Норвегії у політиці енергоефективності.

Вячеслав Лісовик, голова правління ГО «Школа Енергоефективності», з презентацією «Муніципальний енергетичний менеджмент - надійний інструмент підвищення енергоефективності громад».

Другий тематичний блок конференції був присвячений енергоефективності на місцевому рівні. Представники міст презентували практичний досвід застосування юридичних і фінансових рішень для органів місцевого самоврядування при плануванні та впровадженні заходів з енергоефективності.

Сергій Сухомлин, Житомирський міський голова, презентував досвід Житомира щодо залучення кредитних ресурсів для реалізації проектів з енергоефективності.

Олександр Решетнік, заступник директора департаменту малого та середнього бізнесу АБ «УКРГАЗБАНК» презентував тему «УКРГАЗБАНК – ЕКОбанк. Енергоефективне кредитування для комунального сектора».

Віталій Луков, Вознесенський міський голова презентував досвід Вознесенська щодо залучення інвестицій в енергозбереження.

Анета Пом'яновска-Молак, директор Департаменту розвитку та економічної політики м. Плоцьк, Польща, презентувала досвід міста Плоцьк щодо використання інструментів публічно-приватного партнерства у реалізації програм енергозбереження.

Ойстайн Лінлан, радник з питань енергоефективності, м. Тронгейм, Норвегія презентував практичний досвід енергоефективності на місцевому рівні міста Тронгейм.

Перший день заходу завершився загальним обговоренням.

На наступний день, 26 січня, конференція продовжила роботу.

Третій тематичний блок організатори присвятили представленню практичних результатів роботи в Проекті. У цьому блоці виступили:

Ігор Черкашин, експерт проекту ПРООН з презентацією «Енергетична модернізація в бюджетній сфері: можливості, проблеми, рішення».

Валерій Гнатюк, заступник Білоцерківського міського голови з презентацією «Досвід міста у реалізації проектів з енергозбереження».

Міхал Ліжевський, менеджер проекту, представив підсумки реалізації проекту та презентував Стандартний набір документації, розроблений для м. Біла Церква.

Микола Гутник, технічний експерт проекту, презентував «Енергетичне обстеження потенційних об'єктів енергосервісу бюджетної сфери у м. Біла Церква» та представив загальну оцінку існуючого стану і розрахунок базового рівня енергоспоживання об'єктів.

Тетяна Андрієнко, фінансовий експерт з презентацією «Вибір заходів з підвищення енергоефективності для об'єктів енергосервісу в Білій Церкві»

Сергій Сільченко, радник проекту з юридичних питань, презентував підготовлену документацію для міста Біла Церква щодо впровадження проектів публічно-приватного партнерства на основі моделі енергосервісу (ЕСКО)».

Андрій Кирчів, менеджер АЕЕМУ, презентував Порадник «Засади та практика впровадження енергосервісних договорів у містах України, розроблений у Проекті.

Четвертий тематичний блок конференції було присвячено презентації кра-

щих практик у сфері підвищення енергоефективності, включаючи ППП і ЕСКО модель в Україні, Польщі та Норвегії.

У цьому тематичному блоці були представлені такі презентації:

Володимир Шматько, Чортківський міський голова – «Досвід м. Чортків у сфері енергоефективності».

Роман Бондарук, Віце-президент ГО «Всеукраїнська рада голів ОСББ» – «Кращі практики з енергозбереження і енергоефективності в житловому секторі на прикладі Луцька».

Гейр Андерсен, керівник технічної підтримки відділу нерухомості в м.Драммен, Норвегія – «Кращі практики енергозбереження будівель у місті Драммен на прикладі двох шкіл».

Павло Савечко, завідувач сектору з питань енергозбереження Тернопільської міської ради – «Глибока енергомодернізація закладів освіти м. Тернополя».

Піотр Грубек, заступник міського голови м. Кобилка, Польща – «Модернізація енергетики громадських будівель у Кобильці по формулі ППП».

Владислав Поваляєв, начальник відділу інвестиційних проектів КП «ГВП» (Київська міська державно адміністрація) – «Досвід реалізації ЕСКО-договорів у м. Київ».

Підбили підсумки конференції заступник Виконавчого директора Асоціації міст Польщі **Томаш Потканський** та Виконавчий директор Асоціації міст України **Олександр Слобожан**. Учасники ухвалили Резолюцію, якою визначено пріоритетні завдання щодо розвитку енергоефективності у міському господарстві та пропозиції щодо вирішення проблемних питань у цій сфері. Резолюція направлена до Уряду та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Усі презентації конференції «Досвід Польщі, Норвегії та України у сфері підвищення енергоефективності міського господарства» доступні на сайті АМУ auc.org.ua у розділі «Новини» (25 та 26 січня 2018 року).

”

«Хочу висловити подяку міським головам, які приїхали на конференцію, щоб поділитися своїми успішними практиками та взяли з собою найкращих енергоменеджерів. Сподіваюся, обмін досвідом відбуватиметься і надалі та українські міста будуть покращувати політику у сфері енергоменеджменту, розвивати міські програми у цій сфері», - *Олександр Слобожан, Виконавчий директор Асоціації міст України*

”

«З великою радістю і задоволенням хочу подякувати команді Асоціації міст України, яка спільно з польськими, норвезькими колегами та колегами АЕЕМУ організувала цю конференцію. Я вважаю, що це - великий і дуже важливий проект з розбудови спроможності українських та польських муніципалітетів, який став можливим завдяки постійній і різносторонній підтримці наших норвезьких партнерів!», - *Томаш Потканський, заступник Виконавчого директора Асоціації міст Польщі*

”

«Проект «Польсько-норвезька допомога для підвищення енергоефективності в Україні» дав можливість передати та обмінятися значним досвідом та знаннями щодо заходів у сфері енергоефективності між трьома країнами, зокрема Україною, Польщею та Норвегією. Передача експертного потенціалу розвинутих країн має вирішальне значення для забезпечення сталого та ефективного розвитку сектора енергоефективності в країнах, які знаходяться на початку цього шляху. Отже, з великим задоволенням декілька норвезьких муніципалітетів та округів прийняли з навчальним візитом групи з України та Польщі та познайомили їх із норвезькими методами, а норвезькі експерти, в свою чергу, взяли участь у семінарах та конференціях, організованих в рамках проекту. Були налагоджені контакти, які дають можливість відкрити нові двері для подальшої співпраці та обмінятися значним обсягом знань та досвідом», - *Крістіан Ларсен, радник Офісу міжнародних проектів Норвезької Асоціації місцевих та регіональних влад*

Робота фахових секцій АМУ

СЕКЦІЯ З ПИТАНЬ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

25-26 січня у Львові відбулося засідання Секції Асоціації міст України з питань земельних ресурсів. Захід організовано АМУ в рамках проекту USAID «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС).

У роботі Секції взяли участь 24 представники 20 міст з 14 областей України (керівники міських управлінь з питань земельних ресурсів), а також фахівці Держгеокадастру та ДП «Центр Державного земельного кадастру».

Головним питанням засідання Секції було обговорення законопроекту №7363 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо стимулювання створення та діяльності дрібних фермерських господарств і деконцентрації повноважень у сфері земельних відносин» та напрацювання позиції Асоціації міст України щодо нього.

„ Найголовніше у рамках заходу – це обговорення президентського законопроекту №7363 і формування позиції міських рад щодо цього законопроекту. Представники міських рад мають сформулювати спільну позицію щодо внесення змін до цього законопроекту і його підтримки чи не підтримки, щоб під час його та формування остаточної редакції думка міських рад була врахована, – директор Аналітичного центру АМУ Ярослав Рабошук.

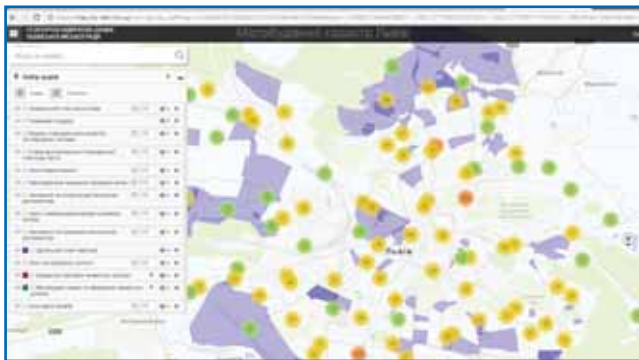
Цей проект поданий Президентом України, і тому має високий шанс на прийняття. Окремі положення законопроекту №7363 є аналогічними до положень законопроекту №4355, розробленого за участі АМУ. Зокрема, в частині передачі земель державної власності у комунальну, розширення повноважень місцевого самоврядування з контролю за використанням та охороною земель, проведення оцінки земель за межами населених пунктів.

В цілому основні положення про передачу повноважень органам місцевого самоврядування щодо здійснення контролю за використанням та охороною земель, ведення державного земельного кадастру, погодження документації із землеустрою, проведення оцінки земель за межами населених пунктів були підтримані. Представники міст підтвердили спроможність виконувати такі повноваження. Під час обговорення учасники засідання запропонували уточнити окремі положен-

ня цього законопроекту, зокрема, щодо:

- ◆ визначення органів місцевого самоврядування, що здійснюватимуть контроль за використанням та охороною земель, та їх окремих повноважень;
- ◆ передачі земель державної власності у комунальну всім спроможним територіальним громадам, а не лише ОТГ, зокрема - містам обласного значення;
- ◆ уточнення повноважень щодо погодження документації із землеустрою, проведення оцінки земель для міст обласного значення;
- ◆ забезпечення передачі фондів документації із землеустрою, відповідної техніки та устаткування у перехідний період;
- ◆ проведення інвентаризації земель оборони, за результатами якої землі, які не використовуються, передати до комунальної власності;
- ◆ набуття права на земельну ділянку за давністю користування;
- ◆ порядку повернення земельних ділянок;
- ◆ перегляд термінів розгляду земельних спорів, розгляду клопотань, прийняття рішень;
- ◆ узгодження окремих термінів Земельного кодексу та Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень»;
- ◆ удосконалення інструментів встановлення особи, яка здійснила правопорушення.

За підсумками обговорення законопроекту №7363 на засіданні Секції Аналітичний центр Асоціації міст України підготував лист до Голови Верховної Ради України щодо врахування пропозицій органів місцевого самоврядування під час розгляду законопроекту у парламенті.

Також в ході засідання Секції відбулася дискусія щодо змін в законодавстві у сфері земельних відносин. Керівники міських управлінь земельних ресурсів ознайомилися з містобудівним кадастром Львівської міської ради та обмінялися досвідом роботи.

КИЇВ

Столиця отримала партію нових трамваїв

Наприкінці минулого року Київ отримав чергову партію сучасних польських трамваїв PESA 5-го покоління зі 100% низькою підлогою, кондиціонерами, Wi-Fi.

На початку січня Київський міський голова Віталій Кличко оглянув нові вагони та проїхався на одному з них.

«Я дуже радий сьогодні презентувати нові трамваї. Оновлення рухомого складу транспорту - один з пріоритетів для столичної влади, - відзначив мер. - Зараз ми їдемо в трамваї 5-го покоління. Він відповідає всім європейським вимогам. І такий сучасний транспорт, як нині на Борщагівській лінії, повинен курсувати на всіх трамвайних маршрутах міста», - наголосив Віталій Кличко.

Міський голова нагадав, що за минулі роки столиця закупила майже 100 автобусів, понад 100 тролейбусів і 45 трамваїв.

Віталій Кличко також розповів, що нові трамваї PESA вже почали оформлювати портретами видатних українців, киян, зокрема, Анни Київської, Ярослава Мудрого, Сержа Лифаря, Владислава Городецького, Казимира Малевича, Івана Фундукля, Марії Заньковецької, Олександра Вертинського та інших. Крім того, в кожному трамваї встановлений відеоекран, на якому демонструватимуть короткий відеоролик про ту чи іншу видатну особистість. «Це буде цікаво і корисно як киянам, так і туристам. Адже це - історія нашого міста», - підкреслив Київський міський голова. Першими на маршрут вже виходять «Анна Київська» та «Ярослав Мудрий».

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Запущено установку з дегазації сміттового полігону

На полігоні твердих побутових відходів у Хмельницькому введено в дію установку з видобування газу та переробки його на електроенергію, яка продаватиметься за «зеленим» тарифом державному підприємству. Місто отримуватиме 13% від загальної суми, орієнтовно 2,5 млн грн на рік. Ці кошти надходять на рахунок «Спецкомунтранс» і витратяться виключно на роботи, пов'язані з потребами полігону.

У червні 2017 року за конкурсом був визначений інвестор – компанія з Житомира, яка розробила проект, пробурила свердловини, збудувала інженерні споруди та встановила генераторні станції австрійського виробництва.

«Вартість обладнання близько 20 млн грн, – це інвестиція, яка зайшла у місто. Тут створено 5 робочих місць. Фактично, не вклавши жодної копійки, місто отримало хорошу інвестицію, додаткові робочі місця, грошові надходження на потреби полігону», – сказав міський голова Олександр Симчишин.

Планується зі звалищного газу щороку виробляти близько 3 млн 700 тис. кВт*год електроенергії. Окрім того, завдяки дегазації на полігоні буде мінімізований ризик загоряння.

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

У місті почне працювати біопаливна ТЕС

У 2018 році у Кам'янець-Подільському запрацює біопаливна теплоелектростанція потужністю 42 МВт теплової і 4 МВт електричної енергії. Унікальна ТЕС буде оснащена резервними котлами і працюватиме на пелетах з соломи, щепи, торфі. Наразі для нової теплоелектростанції Кам'янець-Подільська міська рада закупила техніку для переробки деревини на щепу.

«З 3 січня дробарку, яка виробляє 60 кубічних метрів паливної тріски на годину, випробують на котельнях КП «Міськтепловоденергія». Нова техніка здатна подрібнювати деревину навіть діаметром до 60 см», - зазначив на своїй сторінці у Фейсбук міський голова Михайло Симашкевич. За оцінкою експертів, будівництво ТЕС, яке обійшлося у 300 млн грн, окупиться через шість років. Зведення станції відбувається підрядним методом за кредитні кошти Всесвітнього банку під 0,01% річних.

ДНІПРО

Відкрито перший туристично-інформаційний центр

16 січня у Дніпрі розпочав роботу перший міський туристично-інформаційний центр. Гості міста тут можуть отримати широкий спектр послуг - від організації ділових конференцій, екскурсій і дозвілля до порад щодо сфери послуг. Борис Філатов, мер Дніпра, ставши першим відвідувачем туристичного центру, сказав: «У нас велике індустріальне місто, що має свої традиції. Та питання, пов'язані з привабленням

туристів, ніколи не мали пріоритету у роботі міської влади. Зараз ми активно розвиватимемо цей напрямок. Нам є чим пишатися. Ми – столиця космосу і маємо навіть власний космічний маршрут. У нас є своя новітня історія, пов'язана, зокрема з трагічними подіями на сході країни. У місті є прекрасні музеї та архітектура».

Відвідувачам Центру безкоштовно видаватимуть карту й інформаційний буклет про Дніпро. Із туристами працюватимуть троє консультантів. Тут встановлено тач-панель, де за допомогою навігаційного додатку можна звіритися з різними напрямками на мапі міста. Згодом буде запущено сайт Центру, аудіогід і спеціальний мобільний туристичний додаток. Нині у Центрі працює сувенірна крамничка.

МАРІУПОЛЬ

Місто збільшило співфінансування «теплих кредитів» для ОСББ

У січні Маріупольська міська рада прийняла рішення збільшити розмір відшкодування з міського бюджету суми «теплих кредитів» для ОСББ з 30% до 50%. На реалізацію цієї міської програми у 2018 році бюджетом міста передбачено 295 тис. гривень.

Відтепер ОСББ Маріуполя зможуть отримати найбільшу компенсацію за «теплим кредитом»: щонайменше 40% - з державного бюджету, 50% - з міського. Це унікальний шанс утеплити будинки фактично за 10% від вартості необхідних матеріалів та обладнання.

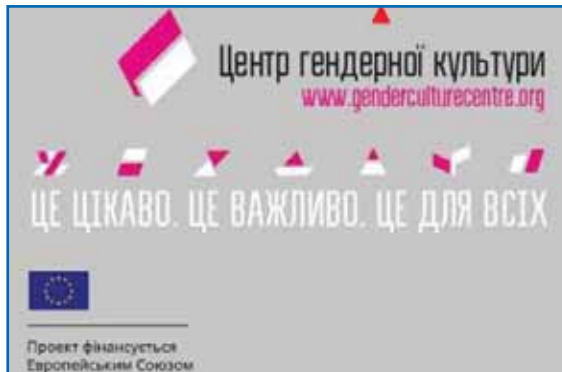
«Ми почули наших жителів і посилили програму з утеплення житлового фонду нашого міста», - підкреслив важливість програми Маріупольський міський голова Вадим Бойченко.

За умовами програми ОСББ Маріуполя зможуть одержати компенсацію за «теплим кредитом» для проведення таких робіт: комплексна термомодернізація будинку, заміна вікон на енергоефективні, встановлення ІТП, лічильників тепла, модернізація освітлення тощо.

ХАРКІВ

Місто реалізує гендерний проект

Презентація проекту «Центр гендерної культури як платформа для розширення прав і можливостей жінок і молоді» відбулася 29 січня у Харківській академії безперервної освіти.

Головна мета проекту - розвиток Центру гендерної культури, який стане інноваційним майданчиком для інтерактивної гендерної просвіти та інформування жінок і молоді. У структурі Центру планується створити низку підрозділів, зокрема, тренінговий центр, дитячий майданчик, цен-

три підтримки бізнесу тощо. Також в рамках проекту буде оновлено Музей гендерної історії, який перетвориться на сучасний інтерактивний музей з технічними засобами.

Міська влада сподівається, що Центр гендерної культури буде виконувати не тільки просвітницьку функцію, а й стане туристичним об'єктом міста.

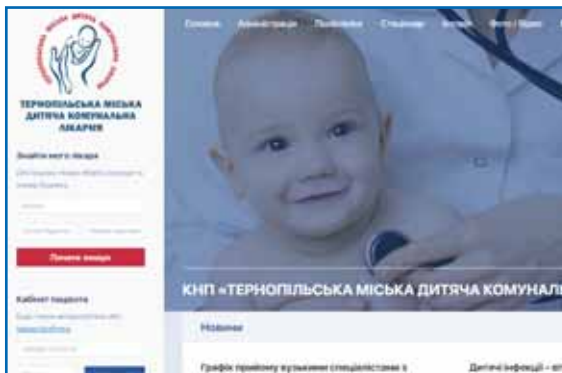
Одним з напрямків роботи центру стане «Майстерня гендерно чутливого вчительства». 25 харківських шкіл стануть експериментальним майданчиком для поглибленого вивчення теми гендерної культури. Кращі з них зможуть отримати грант від ЄС у розмірі 1-5 тис. євро на технічне оснащення навчального процесу.

Проект «Центр гендерної культури» реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу та за сприяння Харківської міської ради.

До речі, у Харкові діє Міська комплексна програма реалізації гендерної та сімейної політики на 2018-2021 роки, що включає сім основних розділів, зокрема, - формування гендерної рівності, протидія гендерно зумовленому домашньому насильству і протидії торгівлі людьми, підтримка інститутів сім'ї, соціальна робота з сім'ями, які потрапили в складну життєву ситуацію тощо.

ТЕРНОПІЛЬ

Введено в дію медичний сервіс «Електронна реєстратура»

Від початку грудня жителі міста на прийом до дільничного педіатра у Тернопільській міській комунальній дитячій лікарні можуть записатися онлайн через систему «Електронна реєстратура».

Поки що ця послуга доступна для маленьких тернополян, яких обслуговує Педіатричне відділенням №1, але найближчим часом сервіс запрацює для пацієнтів інших мікрорайонів. Система ще удосконалюється, проте понад 1000 тернополян вже відчули переваги «Електронної

реєстратури».

Онлайн реєстрація дозволяє батькам оперативно через інтернет, не перебуваючи у черзі у поліклініці, записати дитину на прийом до лікаря-педіатра. До вузького спеціаліста маленьких пацієнтів записує дільничний педіатр одразу на прийомі. В амбулаторну карту записуються дата та час відвідування. У реєстратуру звертатися уже не потрібно. Для запису до лікаря потрібно спочатку зареєструватися на сайті лікарні www.tmdkl.te.ua.

ДРОГОБИЧ

Уроки сортування та переробки сміття для школярів

У навчальних закладах Дрогобича планується провести низку уроків, на яких діти дізнаються про необхідність сортування сміття, процеси переробки та способи зменшення забруднення довкілля. Ця програма стане частиною інформаційної кампанії, присвяченої запровадженню сортування сміття у місті. На виконання норм Закону «Про відходи» та плану на 2018 рік на сміттєвих майданчиках міста КП «Комбінат міського господарства» встановило контейнери для збору ПЕТ-пляшок, визначено місць для

встановлення спеціальних контейнерів для роздільного збору відходів. Окрім того, зараз триває монтаж сміттесортувальної лінії, яка зменшить навантаження на розташований поблизу села Брониця полігон твердих побутових відходів.

Раніше у міських школах представники КП «Дрогобичводоканал» вже провели низку уроків з раціонального використання води.

Міський голова Дрогобича Тарас Кучма наголосив: «Формування культури поводження з природними ресурсами та утилізацією побутових відходів необхідно починати саме з дітей, адже таким чином формується їх свідомість та патріотизм як до міста, так і до довкілля».

ВИСОКІВСЬКА ОТГ, ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

У всіх населених пунктах громади встановлено LED освітлення

Високівська об'єднана територіальна громада встановила світлодіодні вуличні світильники у всіх своїх п'яти населених пунктах. Завдяки LED-освітленню ОТГ суттєво економитиме витрати на електроенергію. Інноваційне зовнішнє освітлення у селах Високе, Осники, Забріддя, Городище та Щеніїв встановлено на засадах співфінансування: 70% коштів надано з Державного фонду регіонального розвитку, 30% - з місцевого бюджету. Загальна вартість проекту 1 млн 492,931 тис. грн.

Голова Високівської ОТГ Микола Бардук розповів: «У всіх населених пунктах громади ми встановили 485 LED-світильників потужністю 21 Вт. Також ми плануємо у двох селах додатково облаштувати по декілька стовпів та протягнути освітлення далі - туди, де його ніколи не було».

Крім цього, за два роки найменшій громаді Житомирської області вдалось реалізувати проекти із утеплення фасадів гімназій у селах Високе та Забріддя, у Забрідді модернізувати котельні, які опалюють гімназію, дитячий садок, будинок культури та відремонтувати харчоблок у школі. Вперше за десятки років у селах громади провели капітальний ремонт доріг. Крім того, у всіх п'яти селах працюють ФАПі, частина із яких вже відремонтовані. У кінці 2017 року у Високівській ОТГ завершили будівництво нових сучасних зупинок для шкільних автобусів у чотирьох населених пунктах громадах.

ДІЇ АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Асоціація брала активну участь у підготовці законопроектів «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» (№7116) та «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (№7000) починаючи з серпня 2017 року, та їх доопрацюванні до другого читання.

У кінцевому результаті завдяки зусиллям Асоціації загалом на 2018 рік для всіх територіальних громад залучено додатковий ресурс в обсязі більше 50 млрд грн.

Крім того вдалося вирішити низку проблемних питань місцевих бюджетів, протягом 2017 року, зокрема:

- ◆ забезпечено прийняття постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 року № 96» № 726 від 20.09.2017 року, чим до бюджетів місцевого самоврядування спрямовано кошти акцизного податку з пального. При цьому, були враховані наполягання АМУ щодо компенсації надходжень по кожному окремому бюджету місцевого самоврядування у разі надходжень нижче рівня минулого року. Як наслідок, кожний окремий бюджет отримує компенсацію в разі зниження рівня надходжень від акцизу з пального до рівня, що менший минулорічного.

- ◆ зупинено кількаразові спроби внести на розгляд Кабінету Міністрів України проект постанови щодо погашення заборгованості місцевих бюджетів за середньостроковими позиками (**9 млрд грн**) за рахунок коштів загального фонду місцевих бюджетів.

- ◆ не допущено прийняття законопроекту від 05.04.2016 №6286 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо скасування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю тютюнових виробів та забезпечення збалансованості місцевих бюджетів внаслідок його скасування», яким передбачалось вилучення місцевого акцизного податку з тютюнових виробів (втрати в разі прийняття **1,9 млрд грн**).

Активно втручаючись в процес підготовки основних підходів формування та виконання місцевих бюджетів у 2018 році Асоціація міст зіштовхнулася з низкою викликів та загроз, які вдалося подолати завдяки тісній співпраці з Урядом, Парламентом та всіма зацікавленими сторонами.

Чимало позицій вдалося відстояти під час проведення бюджетних консультацій у Міністерстві фінансів ще до внесення проекту держбюджету на розгляд Уряду. Найважливіші з них:

- ◆ збільшення обсягів медичної (**+4,5 млрд грн**) та освітньої (**+8,8 млрд грн**) субвенцій в порівнянні з пропозиціями Мінфіну;

- ◆ продовження дії пункту 20 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо фінансування ДНЗ та закладів культури за рахунок трансфертів з районного бюджету;

- ◆ запровадження нового ресурсного джерела: плата за ліцензії з продажу лотерей;

- ◆ залишення права спрямовувати залишки коштів освітньої субвенції на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів, яке планували виключити з норм Бюджетного кодексу.

Ще частину позицій вдалося відстояти на стадії подачі документу до парламенту.

Асоціацією було проведено 4 зустрічі з Прем'єр-міністром України, на яких детально обговорено всі проблемні питання місцевих бюджетів, підготовлено напрацювання та варіанти врегулювання проблем.

Як наслідок, виступаючи на Загальних Зборах Асоціації міст України 14 листопада, Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман, зауважив, що Асоціація міст України та Уряд здійснюють дуже якісну та плідну співпрацю.

Під час розгляду проекту державного бюджету на 2018 рік у другому читанні було залучено народних депутатів-членів МДО «За розвиток місцевого самоврядування», які внесли пропозиції щодо необхідних поправок, відстоювали позицію АМУ на зустрічах з Урядом та робочих групах, активно інформували громадськість щодо загроз та перекладання навантаження на плечі територіальних громад.

Напрацьовані експертами АМУ пропозиції до проекту Державного бюджету України на 2018 рік подали 35 народних депутатів України (з усіх фракцій і груп) та підтримали 5 Комітетів Верховної Ради України: з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства, з питань освіти, з питань охорони здоров'я, з питань бюджету.

Всі пропозиції АМУ детально опрацьовувались на засіданнях Секції з місцевих фінансів,

до яких залучались директори фінансових Департаментів місцевих рад (26-27 січня 2017 року в Чернігові, 24-25 березня 2017 року у Львові, 31 серпня - 1 вересня в Одесі).

В результаті дій АМУ у Законі України «Про Державний бюджет України на 2018 рік»:

Не допущено:

- ♦ перекладання на місцеві бюджети фінансування пільг населенню на оплату житлово-комунальних послуг (**7 млрд грн**) та погашення заборгованості із таких послуг, що виникла в попередніх бюджетних періодах (**2,5 млрд грн**). Дотримано принцип субсидіарності, а фінансування пільг по ЖКГ залишено за державним бюджетом.
- ♦ перекладання на рівень міст обласного значення утримання ВНЗ I-II рівнів акредитації (технікуми, коледжі, училища) (**6 млрд грн**). Фінансування здійснюватиметься з обласних бюджетів та бюджету міста Києва. Крім того, **371 коледж**, що є структурним підрозділом університетів та інститутів, залишиться на фінансуванні державного бюджету. Асоціації міст України вдалося переконати Уряд щодо негативного досвіду та наслідків передачі на місцевий рівень фінансування навчальних закладів.
- ♦ вилучення з сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад **10% екологічного податку**.

Забезпечено:

- ♦ переведення на прямі міжбюджетні відносини всіх об'єднаних територіальних громад (665 громад). Це дозволить забезпечити громади необхідним ресурсом, розвивати свою інфраструктуру та скористатися можливостями зміцнення власної фінансової незалежності;
- ♦ врегулювання проблеми заборгованості місцевих бюджетів за середньостроковими позиціями, отриманими місцевими бюджетами в 2009-2014 роках (обсяг якої - **9 млрд грн у 332 місцевих бюджетах**) шляхом її списання. Це питання з року в рік відтермінувалось, що призводило до погіршення кредитних рейтингів місцевих бюджетів, позбавляло громади можливості залучати дешеві кредитні ресурси. Мінфін та ДКСУ кілька разів намагалися провести через Уряд рішення щодо погашення такої заборгованості за рахунок коштів місцевих бюджетів, що значно б розбалансувало місцеві бюджети;
- ♦ дотримання 142 статті Конституції та надано компенсаційний ресурс громадам у вигляді додаткової дотації для покриття втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування в обсязі **273 млн грн**;
- ♦ включення всіх місцевих бюджетів в систему перерозподілу додаткової дотації на утримання закладів освіти та охорони здоров'я (**16,5 млрд грн**). Першопочатково така дотація мала б спрямовуватися обласним бюджетам для подальшого перерозподілу виключно між районними бюджетами для їх потреб. Зазначене дозволить спрямувати значний ресурс містам та ОТГ на утримання закладів освіти та охорони здоров'я;
- ♦ отримання з 1 січня 2018 року місцевими бюджетами **5% рентної плати** за користування надрами. В минулому році норма щодо зарахування таких надходжень була відтермінована на рік. Вдалося знайти збалансовані пропозиції, недопустити її щорічного вітермінування та забезпечити надходження вже з 1 січня 2018 року.

Передбачено освітню субвенцію в обсязі **62,2 млрд грн**, в якій закладено кошти на фінансування ПТУ. Також залишено право спрямовувати кошти залишків освітньої субвенції на оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів.

Передбачено медичну субвенцію в обсязі **57,4 млрд грн**. До другого читання законопроекту про держбюджет її збільшено на 5,9 млрд грн, з яких 5,2 млрд грн - для забезпечення фінансування до 1 липня 2018 року за старим механізмом первинної медичної допомоги.

- ♦ надходження значного ресурсу до місцевих бюджетів на розвиток дорожнього господарства:
  - збережено на 2018 та 2019 роки норму щодо зарахування до бюджетів місцевого самоврядування 13,44% акцизного податку з пального;
  - гарантовано спрямування у регіони 35% коштів Державного дорожнього фонду на дороги державного значення місцевого користування та комунальні дороги (**11,4 млрд грн**). При цьому не менше **20% обсягу** цих коштів - на вулиці і дороги населених пунктів;
  - продовжено на 2018 рік дію митного експерименту з фінансового забезпечення реалізації заходів з розвитку автомобільних доріг (отримувачі - місцеві бюджети).

Збережено:

- ◆ механізм горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів, що дасть можливість громадам розвиватись і балансувати свої доходи. Міста не втрачатимуть мотивації щодо нарощення своїх доходів, зміцнення свого фінансового потенціалу, залучення інвесторів та розвитку підприємницького сектору. Загалом **3,3 млрд грн** залишаться в громадах – на цю суму зменшаються вилучення коштів з місцевих бюджетів до державного бюджету.
- ◆ механізм 2017 року щодо фінансування витрат на надання пільг, житлових субсидій населенню та надання державної соціальної допомоги. Для цього додатково збільшено на **17,9 млрд грн** соціальні субвенції.
- ◆ Державний фонд регіонального розвитку в обсязі **6 млрд грн**. Це дозволить не просто залучати кошти в громади, а спрямовувати їх на перспективні актуальні проекти з детальним обґрунтуванням та відбором кращих з них з метою досягнення загальнодержавних цілей та стратегічних завдань.
- ◆ субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці в тарифах в обсязі **1 млрд грн**. Ця субвенція дозволить зменшити кредиторську заборгованість тепло-і водопостачальних підприємств. Зазначимо, що кредиторська заборгованість за енергоносії негативно відображається на фінансовому стані комунальних підприємств та призводить до нарахування пені та штрафів. Асоціація міст України наполягала на виділенні 5 млрд грн з метою врегулювання зазначеної проблеми.
- ◆ субвенцію обсягом **1,9 млрд грн** на розвиток інфраструктури всіх 665 ОТГ. Така підтримка новостворених громад є дещо меншою ніж вимагала АМУ, але разом з тим, дозволить створити умови для підвищення конкурентоспроможності ОТГ, стимулювати їх стале економічне зростання, модернізувати їх інфраструктуру та реалізувати інвестиційні проекти.
- ◆ передбачено нову загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» (**200 млн грн**), а також збільшено на **100 млн грн** фінансування Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву (для співфінансування місцевих житлових програм). Зазначені програми дозволять задовільнити потреби споживачів у питній воді гарантованої якості за доступною, економічно обґрунтованою ціною, забезпеченні сталого збалансованого розвитку систем централізованого і децентралізованого питного водопостачання, а також забезпечити проведення якісної державної житлової політики.

Вперше:

- ◆ передбачено нове джерело доходів (**плата за видачу ліцензій з лотерей**) для всіх бюджетів місцевого самоврядування - плату за видачу ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей. Такий ресурс в поданому до першого читання проекту ЗУ «Про Державний бюджет на 2018 рік» передбачався виключно бюджету міста Києва. Асоціація міст України домоглася надання такого виду доходу для всіх ОМС базового рівня з метою належного виконання та збалансування їх бюджетів, а також забезпечення системного механізму компенсації втрат місцевих бюджетів.
- ◆ при розрахунку показників базової та реверсної дотацій враховано внутрішньо-переміщених осіб (1,5 млн. осіб);
- ◆ переведено на прямі міжбюджетні відносини **299 об'єднаних територіальних громад**, у яких відбулися вибори;
- ◆ врегульовано питання щодо застосування вимог регуляторного законодавства до рішень про встановлення місцевих податків і зборів, прийнятих на виконання Закону про внесення змін до Податкового кодексу України органами місцевого самоврядування та об'єднаними територіальними громадами. Відтак такі **вимоги у 2018 році** до рішень органів місцевого самоврядування **не застосовуватимуться**.

Асоціація міст України і надалі буде відстоювати інтереси місцевого самоврядування з метою нарощування ресурсної бази громад, збільшення обсягів медичної та освітньої субвенцій, недопущення перекладання додаткових повноважень без відповідного компенсаційного ресурсу.

РОЗ'ЯСНЮЄ:**АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР
АСОЦІАЦІЇ МІСТ УКРАЇНИ**

Особливості строків повноважень, розміру та умов оплати праці осіб, які виконують обов'язки старости, до перших виборів старост, в залежності від способу утворення об'єднаної територіальної громади:

I. У разі утворення об'єднаної територіальної громади шляхом об'єднання територіальних громад

Відповідно до пункту 3 Прикінцевих положень Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» у селах, селищах, в яких знаходилися органи місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися, обов'язки старости до обрання на перших виборах старости виконує особа, яка здійснювала повноваження сільського, селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання.

Особливістю зазначеного випадку є те, що обов'язки старости виконує особа, яка здійснювала повноваження сільського, селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання, тобто це може бути не лише сільський та селищний голова, а й секретар ради, який виконував обов'язки сільського, селищного голови до об'єднання, у разі дострокового припинення повноважень такого голови (на день набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад).

Розмір та умови оплати праці для відповідної особи, визначаються на підставі додатку 50 постанови Кабінету Міністрів України № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів».

Строк виконання відповідних обов'язків у даному випадку – до проведення перших виборів старости, але не пізніше проведення чергових виборів.

II. У разі утворення об'єднаної територіальної громади шляхом приєднання сільських, селищних рад до об'єднаної територіальної громади.

Відповідно до статті 8-3 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», сільський, селищний голова територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, виконує обов'язки старости відповідно до закону на період повноважень ради об'єднаної територіальної громади поточного скликання. За ним зберігаються розмір та умови оплати праці, що були йому встановлені як сільському, селищному голові до приєднання.

Отже, лише сільський, селищний голова територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади (за умов наявності його згоди), відповідно до зазначеного Закону виконує обов'язки старости на період повноважень ради об'єднаної територіальної громади поточного скликання. За ним зберігаються розмір та умови оплати праці, що були йому встановлені як сільському, селищному голові до приєднання на підставі додатку 54 постанови Кабінету Міністрів України № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів».

Строк виконання відповідних обов'язків у випадку приєднання до об'єднаної територіальної громади - на період повноважень ради об'єднаної територіальної громади поточного скликання, тобто до чергових або позачергових виборів, відповідно до загального порядку і строків проведення місцевих виборів.

**УВАГА! КОНСУЛЬТАЦІЮ ЕКСПЕРТІВ АМУ МОЖНА ОТРИМАТИ,
НАДІСЛАВШИ ЗАПИТ У БЛОЦІ “КОНСУЛЬТАЦІЇ”
НА САЙТІ АСОЦІАЦІЇ АUC.ORG.UA**

*** *Досвід європейських міст

Осло, Норвегія

Впроваджується громадський транспорт на відновлюваних джерелах енергії

Норвегія має досить великі амбіції щодо громадського транспорту. Загальна політична мета у цій сфері – дедалі більше переведення пасажиропотоку у великих містах на громадський транспорт, велосипедний рух або пішу ходу. Впровадження екологічно чистих рішень щодо мобільності є важливим внеском у досягнення кліматичних цілей Норвегії

та зменшення шкідливих викидів.

Компанія Рутер відповідає за транспортні послуги в округах Осло та Акерсхус, обслуговуючи 1,2 млн пасажирів.

Амбітні цілі у секторі громадського транспорту в Осло та Акершусі полягають у запровадженні до 2020 року застосування лише відновлювальних джерел енергії. Такий підхід вимагає широкомасштабних змін у автобусному парку та на поромках.

Компанія Рутер вважає найбільш перспективними використання електричних двигунів в автобусах та на водному транспорті. До 2020 року триватиме розпочате у 2016 році випробування на регулярних рейсах великої кількості різноманітних електробусів та відповідної інфраструктури. У цей час ведеться робота з формування партнерської мережі постачальників техніки та обрахування цільових поставок.

На думку фахівців, рівень розвитку електроенергетичної інфраструктури все ще низький, окрім того, необхідна подальша стандартизація у цій сфері. В той же час для рішення щодо інфраструктури біодизеля, біогазу та біоетанолу мають високу технічну зрілість і вже впроваджені в регіоні Осло.

Головна мета транспортної компанії полягає у тому, щоб громадський транспорт продовжував залишатися найбільш екологічно чистим вибором, навіть, якщо кількість викидів від приватних автомобілів стає низьким.

Результатом цього проекту будуть значні досягнення у скороченні шкідливих викидів, зумовлене зменшенням споживання палива та збільшенням використання нових технологій для автобусів та суден.

Ігналіна, Литва

Маленьке місто – лідер з енергоефективної реконструкції в країні

Ефективне використання енергії як шлях до збереження довкілля та раціонального споживання природних ресурсів є однією з головних стратегічних цілей Литви. Ще у 2004 році Урядом була схвалена державна Програма модернізації багатоквартирних будинків, головною метою якої було підвищен-

ня їх енергоефективності таким чином, щоб сукупні річні витрати на опалення та рентабельність інвестицій після реконструкції не перевищували витрати на опалення до реконструкції.

Найкращі результати в реновації були досягнуті за останні п'ять років: за даними Агентства з енергоефективності житла Литви з 2013 року відремонтовано 1566 багатоквартирних будинків, більшість з них (796) - в минулому році. Загалом за роки реалізації Програми модернізовано більше 400 будівель.

Головним чинником успіху є прийняте у 2013 році рішення залучити місцеву владу як головного партнера. Так, завдяки активній участі муніципалітетів відновлено більше півтори тисячі багатоквартирних будинків. Цей успіх є очевидним, якщо порівняти результати з показниками до 2012 року. Тоді за весь час програми протягом 2004-2012 року було модернізовано лише 479 будинків.

Завдяки проведеній реновації сотні тисяч жителів Литви сплачують нижчі рахунки за опалення - у відреставрованих будівлях економиться понад 40% тепла. Окрім того, будинки отримали гарно оздоблені фасади.

Для цього місцева влада залучила близько 10 млн євро з різноманітних фінансових програм. В результаті цих проектів не лише змінився естетичний вигляд будівель, а й поліпилися умови перебування у них. Окрім того, завдяки заощадженню на платежах за опалення, яке сягає 45%, економляться кошти місцевого бюджету.

У 2010 році муніципалітет Ігналіна розпочав реконструкцію багатоповерхових житлових будинків. На початку було досить важко переконати громадян у користі такої реновації та знайти згоду з власниками будівель, фінансовий внесок яких становив лише 15-20%. Після реконструкції перших 17 будинків перевага стала очевидною: енергозаощадження складало 45-50%. Тоді процес суттєво прискорився, і ще 78 будинків було відремонтовано. Муніципалітет намагається відновити ще 20 будівель протягом наступних двох років і досягти стовідсоткового результату.

Приклад Ігналіни показав, що ключовим елементом успіху є зобов'язання муніципалітету, активна участь громадян, а також налагоджене спілкування з власниками житла і постачальниками послуг. Мер міста Ігналіна Генрікс Сяудініс зазначив: «Успішна реновація має суттєвий позитивний вплив на стійке економічне зростання і може покращити життя багатьох людей».

Абсолютним лідером у сфері енергоефективної реконструкції є муніципалітет Ігналіна. Це невеличке місто, в якому проживають 18085 жителів, було одним з перших, де почалася реконструкція і громадських, і житлових будинків. Зокрема, у період 2008-2015 років було модернізовано 40 громадських будівель (лікарні, школи, дитячий садок та інші).

Бохум, Німеччина Інноваційне місто як модель для інтегрованої енергетичної та кліматичної діяльності

У 2010 році нова концепція InnovationCity-Рур (Інноваційне місто Рур) була представлена близько 70 провідними компаніями Рурського регіону у землі Північний Рейн-Вестфалія. Концепція була розроблена з врахуванням інноваційних ідей та рішень для розв'язання проблем, пов'язаних з кліматичними та структурними змінами у міському просторі.

Після регіонального конкурсу муніципалітет Бохум було обрано у якості модельного міста. В рамках проекту міський район, в якому 70 тис. жителів мешкають у 14 744 будинках, до 2020 року перетворився на модельний район для підвищення енергоефективності. Головна мета – зниження рівня викидів CO₂ на 50% шляхом проведення реконструкції будівель з адаптацією до кліма-

ту, збереження промислових локацій та підвищення загальної якості життя городян.

Концепція InnovationCity-Рур базується на засадах «Енергетичний перехід (Energiewende) знизу». Це означає, що домогосподарства, які були лише споживачами енергії, стають її виробниками. В рамках проекту впроваджуються заходи з модернізації, пов'язані з енергетикою та використанням інноваційних технологій, зокрема, когенерації тепла та електрики, енергозбереження, застосування відновлюваних джерел енергії. Все це має зумовити економію ресурсів та підвищити енергоефективність як окремих будівель, так і цілих районів. З'єднання цих будівель в одну мережу за допомогою інтелектуальних систем управління енергією дозволяє постачати місцеву енергію та тепло до інших будинків, розташованих навколо.

Завдяки активному консультуванню власників до кінця 2013 року було енергетично модернізовано більше 7% будинків у пілотній зоні. Також було суттєво підвищено ефективність використання енергії у промислових та комерційних сферах.

Енергоефективна міська модернізація також передбачає зменшення шкідливих викидів від транспорту шляхом застосування енергозберігаючих двигунів у громадських перевезеннях та маршрутизації вантажних автомобілів для зменшення трафіку.

Вся ця діяльність сприяє розвитку міського простору, в якому варто жити та промотує екологічно чисте землекористування, потенційним змінам клімату протистоятимуть озеленення та оптимізація водного балансу. Проект, що отримав фінансування від Європейського Фонду Регіонального Розвитку (ERDF) є відмінним прикладом того, як політика згуртованості слугує досягненню загальної стратегії ЄС-2020 у сферах енергетики та охорони довкілля.

*Піготовлено за матеріалами видання
«Sustainability: Best practices from CEMR members», опублікованого на сайті
Ради Європейських Муніципалітетів і Регіонів
www.cemr.eu*

Голова Тячівської ОТГ Іван Ковач: «Ремонт доріг і вулиць, теплосанація закладів освіти та штучне футбольне поле – наші пріоритети на 2018 рік»

2018 рік – третій рік успішної історії Тячівської об'єднаної громади, яка входить до десяти найкращих ОТГ в Україні. Над чим працюватиме влада цього року, які соціальні заклади та вулиці ремонтуватимуть у населених пунктах громади, як збачимуть про благоустрій, які проекти планують реалізувати – про це та інше розповідає кореспонденту сайту Tyachiv.com.ua Іван Іванович Ковач, голова Тячівської ОТГ, Голова Палати міських громад малих міст Асоціації міст України.

Іване Івановичу, підведено підсумки бюджету ОТГ за 2017 рік. Якою була фінансова підтримка громади з боку держави? І чи збільшились власні надходження до казни?

Нам вдалося залучити фінанси з різних джерел – Державного фонду регіонального розвитку, кошти на соціально-економічний розвиток регіонів та від перевиконання митниці. Загалом, це близько 16 млн грн.

Цього року подали проектів на 22 млн грн. З них на 14 млн грн вже отримали підтвердження, на решту – поки чекаємо.

Що стосується власних надходжень, то реально вони збільшились приблизно на 10% понад план, але в абсолютній сумі – більше, ніж на 35%. Надходження зросли, по-перше, у зв'язку з тим, що була проведена нова нормативна грошова оцінка земель, які здаються в оренду. Відповідно, збільшились податки за оренду землі. По-друге, піднялася мінімальна зарплата і заробітна плата вчителів та працівників дитсадків. І, що нас дуже порадувало – відсотків на тридцять піднялася середня заробітна плата у бізнесу – насамперед, у таких бюджетоутворюючих підприємствах, як ДП «Ламелла» та ТОВ «Зеніт-Текс». Відрахування до бюджету, відповідно, теж зросли.

Також з відкриттям асфальтного заводу ПП «СТІК», який зареєстрував свою діяльність у нас, до бюджету додатково надійшло 800 тисяч гривень. Таким чином, отримали близько 8 млн грн, на які ще на початку року не очікували.

Якими є фінансові прогнози для Тячівської ОТГ на цей рік?

Рік ми витримаємо, і, думаю, до рівня 2017-го підтягнемо відсотків 15. Але є й фактори, які тягнуть назад. На превеликий жаль, у Тячеві закрилося підприємство з іноземними інвестиціями ТОВ «Шкала-Енерджі». Керівник каже, що роботу відновлять, швидше за все, лише всередині літа, отже півроку випадає. По-друге, за рішенням Кабміну поштове відділення буде платити податки лише в Ужгороді, де розташований їх центральний офіс, а це близько 500 тис. грн. По-третє, «Укрзалізниця» платить за землю під залізничними коліями не 100%, а лише 25%. Це теж близько 300 тисяч гривень. Разом ці втрати складуть більше 1 млн грн. Незважаючи на це, ми запланували перевиконання бюджету на рівні 5-6 млн грн. Підняття мінімальної зарплати теж потягне за собою збільшення надходжень.

У 2017 році пріоритетними об'єктами для Тячівської ОТГ були спорткомплекс «Спортивна арена «Тячів» і ЦНАП. А які напрямки роботи визначено найважливішими цього року?

На цей рік нам вдалося залучити з держбюджету 4 млн грн на будівництво штучного футбольного поля 60x40 метрів, яке плануємо розмістити на міському стадіоні. Також є план повної реконструкції стадіону з будівництвом сучасних бігових доріжок і спортивного

майданчику для волейболу та баскетболу з європейським покриттям. Також плануємо капітально відремонтувати адмінбудівлю стадіону. Ці роботи розпочнуться навесні і цього року будуть завершені.

Другий пріоритетний напрямок роботи, який ми розпочали минулого року, – це зменшення витрат на утримання закладів освіти і медицини, що цілком лягло на плечі громади. Як цього досягти? Тільки через проведення повної теплосанації приміщень усіх закладів. Минулого року ми провели такі заходи у школі №1. Як показав досвід, це дало суттєву економію – оплата за спожите тепло зменшилася на 30%. Цього року вже маємо добро з ДФРР на такі ж проекти у ЗОШ №2 і ДНЗ №1 по вулиці Вайди. Плануємо продовжити цю роботу і в Руському Полі – утеплити дитсадок і школу, а також виготовити документацію на всі заклади об'єднаної громади і за два роки провести їх повну теплосанацію.

До речі, під час вашого звіту наприкінці минулого року прозвучало, що один з корпусів другої школи визнано аварійним. Якою буде доля цієї будівлі?

В одному з корпусів утворилася невелика тріщина. Я запросив фахівців будівельного інституту, які упродовж трьох місяців проводили обстеження. Згідно з їх висновком, корпус визнано аварійним. Швидше за все (але це буде рішення кінця лютого-початку березня), нам доведеться будувати новий корпус. Наразі очікуємо висновок будівельників, якими затратами можна виправити ситуацію. Якщо різниця у сумах на реконструкцію і будівництво буде невеликою, ми підемо на будівництво нового корпусу.

А що плануєте робити, щоби збільшити відсоток охоплення найменших тячівців дошкільною освітою?

Наступний навчальний рік розпочнемо з двома групами в дитсадку на 60 дітей, збудованому угорськими благодійниками при ЗОШ з угорською мовою навчання. Тут будуть діяти як угорська, так і українська групи. Угорці передадуть його на утримання громаді. А у перспективі буде йти мова про повне об'єднання школи, ліцею з угорською мовою навчання і дитсадка в один навчально-виховний комплекс, та передати його на фінансування області.

Також цьогоріч завершуємо проект добудови ДНЗ №1 по вул.Вайди, але реалізувати його будемо вже у 2019 році. Все це дозволить на 90% зняти проблему охоплення дошкільною освітою.

Наскільки складним завданням буде створення Центру первинної медико-санітарної допомоги?

Це труднощів би не склало, адже ми передбачили на це кошти та очікуємо на державну субвенцію у розмірі 5-6 мільйонів. Вже замовили й обладнання. Проблема лише в тому, щоб дійти згоди щодо приміщення стоматологічної поліклініки. Але я буду переконувати стоматологів, що це необхідно. Ми плануємо облаштувати наш Центр на першому поверсі, а на другому залишити кабінети стоматолога, який буде обслуговувати пільговиків, щелепно-лицьового хірурга, та орендарів.

Які дороги і вулиці заплановано відремонтувати цьогоріч?

Ще одним пріоритетним напрямком нашої роботи буде ремонт вулиць. Цьогоріч плануємо завершити ремонт центральної дороги у Руському Полі та однієї з найдовших вулиць села – Карпатської, протяжністю 1,8 км. Кошти на це вже є, тендери проведено. Думаю, з квітня почнемо роботу. Плануємо заасфальтувати автошлях Тячів-Лазі-Округла до кінця села Округла та завершити будівництво дороги у Чорну Воду. Крім цього, капітально

відремонтуємо 8-10 вулиць у місті: в районі вул. Будівельників та на декількох вулицях ліворуч від Леонтовича.

Поділіться, будь ласка, планами щодо робіт з благоустрою.

Найперше, плануємо до літа завершити реконструкцію скверу по Армійській напроти стадіону, розпочату минулоріч. Тут буде зона відпочинку з невеличким фонтаном, лавочки, тротуарні доріжки, кіноекран. Продовжимо благоустрій вулиці Кошута – оновимо тротуари і ділянки між тротуарами і дорожнім покриттям. До цього буде індивідуальний підхід за бажанням мешканців. А підприємці будуть облаштовувати територію від своїх закладів до дорожнього покриття власним коштом. Матеріал є – бруківка, яку зняли з проїжджої частини. У межах плану кожен облаштує свою ділянку. Роботи там дуже багато. Цьогоріч на Кошута провели каналізацію, водовідлив, трохи затримались із ремонтом дороги, але добре, що встигли до кінця року. Та це лише перша частина проекту: проїжджу частину встелять іще одним шаром асфальту. Як тільки погода дозволить – приступимо до роботи.

Також перед адмінбудівлею міськради буде облаштовано автостоянку на 80 місць. Заїзд буде біля міськради, а виїзд – біля «Комінвестбанку». Стоянку буде вистелено декоративним каменем. Для цього доведеться пожертвувати зеленою зоною біля багатопверхівок, але іншого виходу, щоб розвантажити рух транспорту у центрі, немає. Сподіваюсь, це допоможе виправити ситуацію. Ще би поліція мала бажання попрацювати... Чому вона бездіє – відповідь на це питання почуємо у лютому, коли заплановано заслухати звіт начальника Тячівського відділу поліції.

Чи буде цьогоріч реалізовано проект благоустрою міського парку?

Цей проект наразі на експертизі. Сподіваємось у лютому його отримати і у березні подати на міжнародний проект. Якщо не вдасться – будемо виносити у другому півріччі на сесію і шукати власні можливості, щоби хоча б половину виконати цього року. У нас є бажання привести парк у порядок і розуміння, що це обов'язково. Але хотіли би підійти до цього не точково, а комплексно. Спочатку комплексно завершимо благоустрій візду у місто, а потім перейдемо до парку, впорядкуємо і тенісні корти.

Які мікрорайони багатопверхівок зазнають змін на краще?

Передусім, завершимо благоустрій вулиці Вайди, затим переходимо на Промислову (Комсомольську). Там теж, як і на Вайди, до кожного будинку буде облаштовано пішохідний тротуар, а поруч – автостоянки. Затим перейдемо на Шапошнікова. Але там буде важко щось робити комплексно через те, що більшість мешканців не живуть у власних квартирах, а здають їх в оренду, двори хаотично забудовані...

Чи продовжаться роботи з реконструкції вуличного освітлення, розпочаті у 2017 році?

Цьогоріч енергоощадне освітлення буде встановлено на вулицях Голлоші, Пушкіна, Нересенській, Франка, Маяковського, Чехова, до Шапошнікова. Завдяки заходам, проведеним минулоріч, нам вдалося зменшити енергоспоживання на 22-24%.

Джерело: Інформаційно-аналітичний сайт <http://tyachiv.com.ua>